

MÜMİNLER TOPLULUĞUNUN BEŞ ÖZELLİĞİ

Dr. Abdülkadir ERKUT

DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Mümin erkeklerle mümin kadınlar da birbirlerinin velileridir. Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar, namazı dosdoğru kırlarlar, zekâtı verirler, Allah ve Resulüne itaat ederler. İşte onlara Allah rahmet edecektir. Şüphesiz Allah azizdir, hikmet sahibidir.” (Tevbe, 9/71.)

Hicretten sonra Medine’de, kalben inandırmadıkları hâlde kendilerine sağlayacağını düşündükleri avantajdan dolayı inandırmış görünen münafıklar ortaya çıktı. İman ile bağdaşmayan tutum ve davranışlara sahip olan münafıklar hakkında nazil olan ayetler, onları müminlerle mukayese etmekte, mümin olmanın anlamına dikkatleri çekmektedir. Bu bağlamda münafıkların özelliklerinden sonra müminlerin beş özelliği zikredilmektedir ki bunlar şöyle sıralanabilir:

Birincisi, müminler birbirlerinin velileridir. Onları bir araya getiren imanları, Hakka samimi bağlılıkları ve Allah’a itaatin kalplerine verdiği yumuşaklıktır. Bu yüzden birbirlerine sevgi, şefkat ve merhametle yaklaşır. Birbirlerine karşı davranışlarında kardeşlik, dostluk, yardımlaşma ve dayanışma duyguları hâkimdir. Bir binanın taşları gibi sıkı sıkıya birbirlerine bağlıdırlar. (Buhari, Edeb, 36.) Aralarındaki bu ilişkiden Allah’a teslimiyet ve itaatlerinin ne kadar köklü olduğu anlaşılır, imanlarının sıhhati müşahede edilir. Ayette “Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileridir.” buyrulurken münafıklar için “Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindenidir.”

(Tevbe, 9/67.) denilmektedir. Bu üslup farkı şöyle bir anlam inceliğine işaret etmektedir: Münafıklar nifak yoluna bilinçsizce, heva ve heveslerine uyarak, önderlerini taklit ederek girmişlerdir. Müminler ise, her biri kati delile dayanarak Allah Resulüne tabi olmayı tercih etmiş; hidayete iştirak etmiş olmaları onları bir araya getirmiştir. (Razi, Mefatihü’l-Ğayb, XVI, 100.)

Müminlerin birbirlerinin velileri olmaları, şecaat ve cesaret duygularına sahip olmalarını, yardımlaşma ve dayanışma konusunda sorumluluk almalarını gerektirmektedir. Nifakın tabiatı ise bunları reddeder çünkü nifakta asıl olan: şüphe, tereddüt, korku ve cimriliktir. Bunlar, fedakârlık yapmak suretiyle birbirleri ile yardımlaşmaya mani olan hasletlerdir. Münafıkların birbirleri ile yardımlaşması lafta kalır veya ancak meşakkat gerektirmeyen konularda söz konusu olur. Bu yüzden güçlü bir topluluk oluşturamazlar; çünkü özellikle zor zamanlarda yardımlaşmak, sabit ve köklü bir akideyi gerektirir. (Reşid Rıza, Tefsiru’l-Menar, X, 627.)

İkincisi, müminler iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Münafıkların hilafına (Tevbe, 9/67.) onlar, iyi ve doğru olan inanç, düşünce ve davranışlara davet eder; İslam dinine yabancı, Müslümanların yadırgadığı inanç, düşünce ve davranışlardan sakındırırlar. İyiliği emretme kötülükten alıkoyma özelliği, müminleri, münafıklardan ve kâfirlerden ayıran en özel sıfatlardandır. Zira Allah Teâlâ bu iki özelliğin, onları diğer

Müminlerin birbirlerinin velileri olmaları, şecaat ve cesaret duygularına sahip olmalarını, yardımlaşma ve dayanışma konusunda sorumluluk almalarını gerektirmektedir.

ümmetlerden üstün kıldığını belirtmiştir. (Al-i İmran, 3/104,110.) Ancak iyiliği emretme, kötülükten alıkoymaya engel iki özellik vardır ki bunlar; korku ve cimriliştir. Bu iki kötü huydan birincisini izale edecek olan namaz, ikincisini izale edecek olan ise zekâttır. (Mer-ric, 70/19-26.)

Üçüncüsü, müminler namazı dosdoğru kılarlar. Namazı dosdoğru kılmak (ikame), onu şartlarına, rükunlarına riayet ederek huşu içinde, Allah'ın huzurunda olduğunun bilinci ile ve sürekli olarak kılmaktır. Münafıklar ise bunun zıddı olan "Allah'ı unutmakla" nitelenmiştir. (Tevbe, 9/67.) Çünkü namaz kılsalar bile onların namazı dosdoğru kılmaları (ikame) söz konusu değildir. (Tevbe, 9/54; Nisa, 4/142.) Müminlerin kıldığı namazın bir diğer özelliği de bu namazın onları hayasızlıktan ve kötülükten uzaklaştıran bir namaz olmasıdır. Çünkü namaz Allah'ı zikretmek için kılınmalıdır. (Taha, 20/14.) Allah'ı zikrini içerdiği takdirde namaz, ibadetlerin en büyüğü olur. (Ankebut, 29/45.) Namaz sayesinde, bütün hâl ve davranışlarda Allah'ın gözetimi altında olma bilinci yerleşir ve bu bilinç bir meleke hâline gelir. Böylece hayasızlıktan ve kötülükten vazgeçen müminin nefsi arınır, (A'la, 87/14-15.) himmeti yücelir, cömertliği kemale erer.

Dördüncüsü, müminler zekâtı verirler. Şartlarını taşıyanlar farz olan zekâtı verirken imkân bulanlar edebildikleri kadar tasadduk ederken bu ibadeti kayıp veya ziyan değil tam bir ganimet sayarak yerine getirirler. Buna karşın münafıkların "...hayır için harcamaya elleri varmaz." (Tevbe, 9/67.) İnfak etsele bile korku veya riya duygusu onları infaka sevk eder. Müminler infak ederek namaz sayesinde edindikleri faziletleri korumuş, kötü hasletlerin yayılmasını önlemiş olurlar. Artık sadece namaz ve zekâta değil Allah ve Resulünün bütün emirlerine duyarlı hâle gelmişlerdir.

Beşincisi, müminler Allah ve Resulüne itaat ederler. Onların itaati sürekli; üstelik sadece namaz ve zekât gibi dinî iki temel ibadetini değil Allah'ın

bütün emir ve yasaklarını içerir. Allah ve Resulünün emri söz konusu olduğunda heva ve heveslerine itibar etmezler. Sorumluluk almak gerektiğinde çelişkili bir tutum takınmaz, hem kalben hem bedenen itaat ederler. Buna karşın münafıklar, "itaatten çıkan" anlamındaki "fasık" kelimesi ile nitelenmişlerdir. (Tevbe, 9/67.)

Müminlerin bu özellikleri güzel akıbetlerinin habercisidir. Bu özellikleri sebebi ile önce bu dünyada Allah'ın rahmetine nail olurlar. Çünkü Kur'an'da kulların dünyada nimetlere nail olmaları, bela ve musibetlerden kurtulmaları da "rahmet" kavramı ile ifade edilmektedir. (Sad, 38/43; Hud, 11/43; Kehf, 18/10-98.) Ahirette nail olacakları rahmete gelince; Allah Teâlâ onlara bütün nimetleri ve sevinçleri cem eden, her türlü eza ve cefadan uzak bir geleceği, Allah'tan başka kimsenin içindeki hayır ve bereketleri bilemeyeceği bir cenneti vadetmektedir. Fakat hepsi bundan ibaret değil; bütün maddi nimetlerden daha büyük bir nimet daha vardır ki o şöyle ifade edilmiştir: "Allah'ın rızası ise, bunların hepsinden daha büyüktür." (Tevbe, 9/72.) Bu cümle ile Allah'ın rızasının azıcık miktarının dahi cennetin bütün maddi nimetlerinden daha üstün olduğu belirtilmiştir. Hasan el-Basri bunu, "Allah'ın rızasına nail olmakla kalplerine, cennet lezzetlerinden elde ettikleri her şeyden daha büyük lezzet ve sevinç ulaşımıştır." (Ebu Hayyan, el-Bahrul Muhit, V, 461.) diye ifade etmiştir.

Namaz sayesinde, bütün hâl ve davranışlarda Allah'ın gözetimi altında olma bilinci yerleşir ve bu bilinç bir meleke hâline gelir.

Müminlerin Kur'an'da geçen özelliklerinin en başında birbirlerinin velileri olmaları gelmektedir; yani birbirlerini sevmeleri, birbirlerine şefkat etmeleri, yardımlaşma ve dayanışma içinde olmaları. Her iş için olduğu gibi Rabbimizin tasvir ettiği böyle şerefli bir topluluğun parçası olabilmek için de işe sevmekle başlamak gerekiyor vesselam... ■